

κεδονίαν, την όποιαν τότε θὰ κατελάμβανε σχεδὸν ἀμαχητὶ ὁ ἐπιστρατευμένος βουλγαρικὸς στρατός.

Περὶ τὴν θεμελιώδη αὐτὴν διαφωνίαν ἔξετυλίχθη ὅλον τὸ δρᾶμα τῆς ἐσωτερικῆς ἐλληνικῆς κρίσεως, διαρκοῦντος τοῦ παγκοσμίου πολέμου.

Κατά τὸ πρῶτον ἡμισυ τοῦ 1916, ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς κοινῆς γνώμης, αἱ βασιλικαὶ κυβερνήσεις τῶν Ἀθηνῶν πολλάκις προσεποιήθησαν διτὶ ἡσαν διατεθεμέναι νὰ μετάσχουν τοῦ πολέμου παρὰ τὸ πλευρὸν τῆς Συνεννοήσεως. Διεκήρυξτον δὲ διτὶ ἡ ὥρα τῆς εἰσόδου τῆς Ἐλλάδος θὰ ἐσήμαινε τὴν στιγμὴν ποὺ ἡ Ρουμανία θὰ εἰσήρχετο εἰς αὐτὸν.

Ὄταν, καὶ μετὰ τὴν εἰσόδον τῆς Ρουμανίας εἰς τὸν πόλεμον, κατεφάνη διτὶ ἡ βασιλικὴ πολιτικὴ τῶν Ἀθηνῶν δὲν ἐπρόκειτο νὰ μεταβληθῇ, τὸ Κόμμα τῶν Φιλελευθέρων ἔκρινεν διτὶ τὰ ἑθνικὰ συμφέροντα ἐμελλαν μέχρι τέλους νὰ θυσιασθοῦν εἰς τὴν δυναστικὴν πολιτικὴν τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου καὶ ἀπεφάσισε τότε νὰ ἔξεγερθῇ, δπως διὰ τῆς ιδρύσεως προσωρινοῦ δευτέρου κράτους εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, ἐπιδιώξῃ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ἑθνικῆς πολιτικῆς. Καίτοι τὸ ὑπωπτευόμεθα, δὲν ἐγνωρίζαμεν τότε, ἐκεῖνο ποὺ ἔμάθαμεν βραδύτερον, δταν ἡ κυβέρνησις τῆς Θεσσαλονίκης ἐγκατεστάθη εἰς Ἀθήνας καὶ ἀνεῦρεν εἰς τὰ ἀρχεῖα τοῦ ἀσυρμάτου τὰ μεταξὺ τῶν Ἀθηνῶν καὶ Βερολίνου διαμειφθέντα τηλεγραφήματα, διτὶ δηλαδὴ ὁ βασιλεὺς Κωνσταντίνος, ἡδη πρὸ τοῦ πολέμου, είχεν ἐν πλήρει ἀγνοίᾳ τῆς ὑπευθύνου κυβερνήσεώς του, ἀναλάβει ἀπέναντι τοῦ Κάϊζερ τὴν ὑποχρέωσιν δχι ἀπλῶς νὰ μὴν πολεμήσῃ ἐναντίον του, ἀλλὰ καὶ νὰ ταχθῇ μὲ δλας τὰς δυνάμεις παρὰ τὸ πλευρὸν τῆς Γερμανίας.

Ἡ πολιτικὴ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου καὶ ἡ πολιτικὴ τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου

ΤΟ ΙΟΥ ΑΡΘΡΟΝ ΤΟΥ ΙΩ. ΜΕΤΑΞΑ – 13 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1934

ΕΙΝΑΙ ΑΞΙΟΝ ΠΟΛΛΗΣ ΠΡΟΣΟΧΗΣ διτὶ ὁ πολιτικὸς ἀνήρ ὅστις ὑπῆρξεν ὁ κυριώτερος παράγον τῆς βαθυτάτης διαιρέσεως τοῦ πολιτικοῦ κόσμου τῆς χώρας φέρει ὑπὸ τὴν κρίσιν τῆς κοινῆς γνώμης τὸ ζήτημα τοῦτο, καὶ ζητεῖ νὰ ἔξηγησῃ τὰς αἵτιας καὶ νὰ ἀνεύρῃ τὰς εὐθύνας.

Εἰς πᾶσαν περίπτωσιν οἱ δυνάμενοι νὰ τοῦ ἀπαντήσουν, δὲν θὰ ἐπετρέπετο νὰ σιωπήσουν. Πρὸ παντὸς δμως τώρα, δπότε, κατὰ τὴν ιδίαν αὐτοῦ δμολογίαν, «ὁ τόπος εὐρίσκεται καὶ πάλιν εἰς τὰς παραμονὰς ἐκρήξεως, ἡ δποία δὲν ἀποκλείεται νὰ ὑποδυθῇ τὴν μορφὴν ἀγριωτάτου ἐμφυλίου πολέμου».

Καὶ διὰ τοῦτο σπεύδομεν ἡμεῖς νὰ τοῦ ἀπαντήσωμεν. Καὶ μάλιστα ἀφοῦ ἀνατρέχει εἰς τὸ πρὸ εἰκοσαετίας παρελθόν. Ἐκ τῶν προσώπων τὰ δποία κατεῖχον ἀκριβῆ γνῶσιν τῶν τότε διατρεξάντων, εἴτε διότι ἡσαν οἱ πρωτεργάται αὐτῶν, εἴτε διότι ὡς ἐπὶ τῆς θέσεώς των ἡσαν οἱ ἀμεσοὶ βοηθοὶ τῶν πρωτεργατῶν, δὲν σώζονται πλέον ἐν ζωῇ παρὰ ὁ κ. Βενιζέλος καὶ

ἡμεῖς, ὡς εἰσέτι ἐνεργῶς δρῶντες εἰς τὴν δημοσίαν ζωὴν τῆς χώρας καὶ ἵσως δύο ἡ τρεῖς ἄλλοι, οἵτινες δμως ἀπὸ μακροῦ ἐξῆλθον τῆς δημοσίας ζωῆς καὶ ἐπαυσαν ἀναμιγγνύμενοι εἰς τὰς ἐπὶ σχετικῶν μὲ ταύτην συζητήσεις. Διὰ τοῦτο ἔτι μᾶλλον ἐπιτακτικὸν καθίσταται τὸ καθῆκον ἡμῶν νὰ ἀπαντήσωμεν εἰς τὸν κ. Βενιζέλον.

Τὴν ἀπάντησιν δμως θὰ διαιρέσωμεν εἰς δύο μέρη. Πρῶτον θὰ ἀπαντῶμεν εἰς ἐν καστον τῶν ἄρθρων του, περιοριζόμενοι ἐντὸς τοῦ περιθώριου τῆς συζητήσεως τὸ ὄποιον αὐτὸς οὔτος ὁ κ. Βενιζέλος διαγράφει, καὶ δεύτερον θὰ ἐκθέσωμεν τὰ καθ' ἡμᾶς αἵτια τοῦ ἐσωτερικοῦ διχασμοῦ καὶ τὰς εὐθύνας ἐκάστου ἐξ ἡμῶν διὰ τὴν ὁξύτητα αὐτοῦ. Διότι ὁ κ. Βενιζέλος ἀπατᾶται φρονῶν δτι ὁ παγκόσμιος πόλεμος εἶναι ὁ διαιρέσας βαθύτατα τὸν πολιτικὸν κόσμον τῆς χώρας. Τὰ αἵτια τῆς διαιρέσεως κείνται πολὺ βαθύτερα. Εξεδηλώθησαν μόνον ζωηρά κατὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον. Ἀλλὰ περὶ τούτου δταν τελειώσωμεν μὲ τὴν ἀπάντησιν εἰς ἐν καστον τῶν ἄρθρων τοῦ κ. Βενιζέλου.

Ὁ κ. Βενιζέλος διατυπώνει ὡς ἔξῆς τὰς ἀντιτιθεμένας πολιτικὰς ἀπόψεις περὶ ἐκάστην τῶν ὅποιων συσσωματωθέντα τὰ πολιτικὰ κόμματα τῆς χώρας, συνεκρούσθησαν πρὸς ἄλληλα.

Ιον) Βασιλικὴ πολιτική, τὴν ὅποιαν ἡκολούθουν δλα τὰ παλαιὰ κόμματα ποὺ εἶχε συντρίψει ἡ ἐπανάστασις τοῦ 1909. Κατ' αὐτὴν ἡ Ἑλλάς κουρασμένη ἡδη ἐκ τῶν βαλκανικῶν πόλεμων, ἐπρεπε νὰ μείνῃ οὐδετέρα, καὶ νὰ μη μετάσχῃ ἐνός τρομεροῦ πόλεμου, ἀλλὰ νὰ διατηρήσῃ ἀδίκτους τὰς δυνάμεις τῆς.

Ζον) Πολιτικὴ τοῦ Κόμματος Φιλελευθέρων, κατὰ τὴν ὅποιαν μετὰ τὴν εἰσόδον ιδίως εἰς τὸν πόλεμον τῆς Τουρκίας καὶ Βουλγαρίας, θὰ ἡτο ίστορικὸν ἔγκλημα νὰ μη μετάσχωμεν εἰς πόλεμον, ἀπὸ τὸν ὄποιον θὰ ἐκρίνετο ἡ τύχη δλων τῶν χωρῶν ἐπὶ τῶν ὅποιων ἔξετείνοντο αἱ ἑθνικαὶ μας διεκδικήσεις.

Ἡ διαίρεσις αὕτη καὶ ἡ διατύπωσις τῆς πολιτικῆς τῶν κομμάτων εἶναι τελείως ἀνακριβής.

Καὶ πρῶτον μὲν περὶ τὴν κακῶς λεγομένην βασιλικὴν πολιτικὴν δὲν συνετάχθη μόνον ὁ πρὸ τοῦ 1909 ὑφιστάμενος πολιτικὸς κόσμος, ὁ ὄποιος ἄλλως τε τιμίως καὶ εὐσυνειδήτως ὑπῆρχε τὴν πατρίδα, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ ἄλλοι, εἴτε πολιτικοί, εἴτε ἀξιωματούχοι, οἱ ὄποιοι ἀνεδείχθησαν ἐτι μᾶλλον μετὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1909. Ὁ ἀείμνηστος Γουναρης, φέρ' εἰπεῖν, πολιτεύεται μὲν καὶ πρὸ τοῦ 1909, ἀλλὰ κυρίως ἀναδεικνύεται μετ' αὐτῷ. Ὁ ἀείμνηστος Στράτος ἀναδεικνύεται ἐν τῇ πολιτικῇ κυρίως μετὰ τὸ 1909 καὶ μάλιστα κατ' ἀρχὰς ὡς συνεργάτης τοῦ κ. Βενιζέλου, ὁ ἀείμνηστος Δημητρακόπουλος τὸ δῖον. Θὰ ἡδηνάμην νὰ φέρω ἀπειρίαν παραδειγμάτων. Λοιπὸν ἡ τάσις τοῦ κ. Βενιζέλου, νὰ παραστήσῃ τὸν περὶ τὴν βασιλικὴν πολιτικὴν κόσμον, οὐτως εἰπεῖν, ὡς ὁπισθοδρομικόν, καὶ ἀνευ εὐρύτητος σκέψεως, δὲν ἀνταποκρίνεται οὐδαμῶς πρὸς τὴν ἀλήθειαν τῶν πραγμάτων. Ἀφ' ἑτέρου τὰ πολιτικὰ πρόσωπα τὰ ὅποια ἀναφέρει ὡς ἀκο-

λουθήσαντα την πολεμικήν πολιτικήν τοῦ Κόμματος τῶν Φιλελευθέρων, ἀν δχι δλα, τουλάχιστον μερικά ἔξ αὐτῶν, δὲν μετενόησαν ἄρα γε, ἐκ τῶν ύστερων, διὰ τὴν πολιτικήν ταύτην; Θὰ ἡθελα πολὺ νὰ τὸ ἐγνώριζα.

Ἄλλα ἡ λεγομένη βασιλική πολιτική δὲν ἦτο ποσᾶς πολιτική κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Ἑλλάς ἔπρεπε νὰ μείνῃ ἀπολύτως οὐδετέρα καὶ νὰ μῇ μετάσχῃ τοῦ πολέμου. Άλλα ἦτο πολιτική κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Ἑλλάς θὰ ὅφειλεν ἐν δεδομένῃ εὐθέτῳ στιγμῇ νὰ μετάσχῃ τοῦ πολέμου, ἄλλα λαμβάνουσα πολιτικά ἀνταλλάγματα ἀνταποκρινόμενα πρὸς τὰς θυσίας τὰς ὁποίας θὰ ἔκαμνε καὶ ὑπὸ ὅρους στρατιωτικῶς εὐμενεῖς διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ. Ἐνῷ ἡ πολιτική τοῦ Κόμματος τῶν Φιλελευθέρων ἐνεπνέετο ὑπὸ τοιαύτης πολεμικῆς ὄρμῆς, ὥστε δὲν ἐλογάριαζεν οὔτε πολιτικά ἀνταλλάγματα ὥπασδηποτε ἐξησφαλισμένα, οὔτε εὐμενεῖς στρατιωτικοὺς δρους, οὔτε καν τὸν σεβασμὸν τῆς ἀκεραιότητος τῆς Ἑλλάδος παρ' αὐτῶν τούτων τῶν συμμάχων ἔθετεν ὡς βάσιν.

Δι' αὐτὸν τὸν λόγον ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος δὲν ἀπεδέχθη τὴν ἐκστρατείαν τῶν Δαρδανελλίων. "Οχι διότι δὲν ἡθελε νὰ ἐξέλθῃ τῆς οὐδετερότητος κατὰ τῆς Τουρκίας, ἄλλα διότι ἡ ἐκστρατεία αὕτη θὰ ἥγε τὴν Ἑλλάδα εἰς μίαν πολεμικήν καταστροφὴν τῆς ὁποίας ἀδηλοί καὶ ζοφεραὶ θὰ ἦσαν αἱ κατόπιν συνέπειαι. Έάν ὁ κ. Βενιζέλος ἐπιμένῃ διὰ ἡ ἐπιτυχία τῆς ἐκστρατείας ἦτο ἐξησφαλισμένη, παρ' ὅλας τὰς καταστροφὰς ποὺ ὑπέστησαν κατ' αὐτὴν οἱ σύμμαχοι, τότε εἶμαι πρόθυμος νὰ τὸ συζητήσω μετ' αὐτοῦ δημοσίᾳ καὶ νὰ τὸν ἀποδείξω ἀκόμη μίαν φορὰν τὴν πλάνην του, ἀρκεῖ νὰ μᾶς ἐκθέσῃ σαφῶς ἐπὶ ποιῶν λόγων βασίζει τὸν ισχυρισμὸν του.

Μ' δλον τούτο καὶ μετὰ τὴν παραίτησιν τοῦ κ. Βενιζέλου, ἡ κυβέρνησις Γούναρη συνέχισε τὰς διαπραγματεύσεις μὲ τὰς δυνάμεις τῆς Συνεννοήσεως πρὸς ἔξοδον ἐκ τῆς οὐδετερότητος, ἄλλα θετουσα δρους λογικούς διὰ τὴν Ἑλλάδα, καὶ πρὸ παντὸς τὸν σεβασμὸν τῆς ἀκεραιότητος της, τοὺς ὅποιους δὲν ἀπεδέχθησαν οἱ σύμμαχοι.

Ἐπίσης, οἱ σύμμαχοι δὲν ἀπεδέχθησαν ὁμοίας προτάσεις γενομένας κατόπιν παρ' ἄλλων κυβερνήσεων ἐλληνικῶν. Ἐπὶ κυβερνήσεως μάλιστα Καλογεροπούλου κατὰ Σεπτέμβριον 1916 οἱ σύμμαχοι ἀπήντησαν εἰς προτάσεις της περὶ ἔξοδου τῆς Ἑλλάδος ἐκ τῆς οὐδετερότητος διὰ μόνον μὲ κυβέρνησην Βενιζέλου θὰ συνεζήτουν τοιαύτην πρότασιν.

Οἱ σύμμαχοι προκειμένου νὰ ἐκλέξωσι μεταξὺ τῆς πολιτικῆς, τῆς λεγομένης βασιλικῆς, ἡτις ἀπήτει ἐγγυήσεις καὶ ἀνταλλάγματα καὶ εὐμενεῖς στρατιωτικοὺς δρους διὰ νὰ ἀποφασίσῃ τὴν ἔξοδον, καὶ μᾶς πολιτικῆς Βενιζέλου, ἡτις δὲν ἀπήτει τίποτε, οὔτε καν σεβασμὸν τῆς ἐλληνικῆς ἀκεραιότητος, φυσικῷ τῷ λόγῳ ἐπροτίμων τὴν δευτέραν τὴν ὁποίαν καὶ μόνην ἔθεωρουν εἰλικρινῆ καὶ φιλικῆν καὶ τὴν ἀλλην ὅχι. Διὰ τούτο καὶ ἐκπήρυξαν τὸν κ. Βενιζέλον ὡς τὸν μόνον φίλον των, πάντας δὲ τοὺς ἄλλους ἐκπήρυξαν ἔχθρους καὶ συνέπως γερμανοφίλους. Ἀλλὰ ποιά ἦτο ἡ φυσική καὶ τελευταία συνέπεια τῆς τοιαύτης νοοτροπίας τῶν φιλελευθέρων; Ἡ μικρασιατικὴ ἐκστρατεία καὶ δλαι αἱ συνέπειαι της. Ἀλλὰ ἐπ' αὐτοῦ θὰ ἐπανέλθωμεν

βραδύτερον, δταν θίξῃ καὶ ὁ κ. Βενιζέλος εἰς τὰ ἄρθρα του τὸ ζήτημα τοῦτο.

Εἰς τὸ πρῶτον του ἄρθρον ἐπὶ τοῦ ὄποιον συζητοῦμεν δύο κυρίας αἵτιας βλέπει ὁ κ. Βενιζέλος, αἵτινες ἐπέβαλλον τὴν ἀνάμιξιν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸν πόλεμον.

Ἡ πρώτη ἦτο αἱ συμμαχικαὶ υποχρεώσεις τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὴν Σερβίαν.

Ἡ δευτέρα ἦτο ἡ ἀναπόφευκτος μὲ τὴν Τουρκίαν ρῆξις ἔνεκα τῶν νήσων, ἡτις ρῆξις ἐὰν ἐπήρχετο μετὰ τὸ τέλος τοῦ πολέμου, θὰ εὑρισκεν τὴν Ἑλλάδα ἔρημον φίλων καὶ συμμάχων, ἐνῷ ἡ Τουρκία καὶ συμμάχους θὰ είχε καὶ ἐνισχυμένη κατὰ θάλασσαν θὰ ἦτο διὰ τῆς προσκτήσεως τοῦ «Γκαμπέν» καὶ τοῦ «Μπρεσλάου».

Ἄς ἔξετάσωμεν τὴν πρώτην. Ὁ κ. Βενιζέλος γνωρίζει πολὺ καλά δπως τὸ γνωρίζω καὶ ἐγὼ δτι ἡ συνθήκη τῆς συμμαχίας Ἑλλάδος καὶ Σερβίας τοῦ 1913, ἐπέβαλλεν εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ τοῦ 1ον αὐτῆς ἄρθρου νὰ βοηθήσῃ στρατιωτικῶς τὴν Σερβίαν μὲ δλας τὰς δυνάμεις ἐὰν ἡ Σερβία ὑφίστατο οἰανδήποτε προσβολήν, δπως καὶ ἀντιστοίχως ἡ Σερβία τὴν Ἑλλάδα. Δηλαδὴ ἡ Ἑλλάς ἦτο ὑποχρεωμένη δταν τὸν Αύγουστον τοῦ 1914 ἡ Αὐστρία ἐπετέθη κατὰ τῆς Σερβίας, νὰ βοηθήσῃ στρατιωτικῶς τὴν Σερβίαν κατὰ τῆς Αὐστρίας. Βεβαίως τούτο θὰ ἐπέφερε τὴν καταστροφὴν τῆς Ἑλλάδος. Καὶ δρῶς ὁ κ. Βενιζέλος δταν ἡρωτήθη ἀπὸ τὸν Πάσιτς τι θὰ πράξῃ, ἀπήντησεν δτι θὰ τηρήσῃ εὐμενή οὐδετερότητα. Ἀλλὰ ἡ συνθήκη ἀλλο τοῦ ἐπέβαλλε νὰ πράξῃ. Μή πράξας δτι, τοῦ ἐπέβαλλεν ἡ συνθήκη, τὴν παρεβίασε. Τὸ δτι ἐδέχθησαν οἱ Σέρβοι τὴν παραβίασιν ταύτην δὲν μεταβάλλει τὸ πρᾶγμα ἀπὸ θηικῆς ἀπόψεως. Τί νὰ κάνουν; Μήπως δὲν ἐδέχθησαν μὲ μεγαλυτέραν δυσφορίαν βεβαίως, ἀλλὰ τὴν ἐδέχθησαν, καὶ τὴν δευτέραν παραβίασιν τοῦ Σεπτεμβρίου 1915 υπὸ τῆς κυβερνήσεως Ζαΐμη; Ἐν τούτοις οἱ σύμμαχοι, ἀλλας βλέποντες τὴν υποχρέωσιν τῆς Ἑλλάδος, ἐπίεισαν ἐπανειλημένως καθ' δλον τὸν χειμώνα τοῦ 1914–1915 τὸν κ. Βενιζέλον νὰ στείλῃ στρατὸν εἰς τὸν Σαῦον καὶ τὸν Δούναβιν πρὸς υποστήριξιν τῶν Σέρβων κατὰ τῶν Αὐστριακῶν. Ὁ κ. Βενιζέλος ὥρθως ἀπέκρουσε τὰς πιέσεις ταύτας, θὰ ἔνθυμηται δὲ βεβαίως σύκεψιν γενομένην ἐν τῷ γραφείῳ τοῦ υπουργείου στρατιωτικῶν μεταξὺ αὐτοῦ, τοῦ Γάλλου πρέσβεως κ. Δεβίλ, τοῦ Γάλλου στρατηγοῦ κ. Πῶ, καὶ ἐμοῦ ὡς ἀρχηγοῦ τοῦ ἐπιτελείου, κατὰ Ιανουάριον τοῦ 1915, καθ' ἧν ἀπέκρουσθη παρ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου ὅμοια πρότασις τῶν συμμάχων. "Ωστε διὰ τῆς ἀρνήσεως τοῦ κ. Βενιζέλου νὰ βοηθήσῃ τοὺς Σέρβους κατὰ τῶν Αὐστριακῶν παρεβίασθη ἡ ἐλληνοσερβικὴ συνθήκη. Ὁρθῶς ὅμως ἐπραξεν ὁ κ. Βενιζέλος, διότι ἀλλως θὰ ἔξωθειτο ἡ Ἑλλάς εἰς καταστροφὴν. Είναι ἀληθές δτι καὶ η κυβερνήσης Βενιζέλου καὶ ἡ διάδοχος αὐτῆς κυβερνήσης Γούναρη εἰχον δηλώσει δτι ἐὰν ἐπετίθετο ἡ Βουλγαρία κατὰ τῆς Σερβίας θὰ ἔβοήθουν τὴν Σερβίαν. Ἀλλὰ οἱ περὶ τῆς υποχρέωσεως ταύτης δισταγμοὶ ἡρχισαν νὰ γεννῶνται τὸν Αύγουστον τοῦ 1915, δπότε οἱ σύμμαχοι ἐκοινοποίησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Σερβίαν ἀπόφασιν τῶν δπως προσφέρουν εἰς τὴν Βουλγαρίαν τὴν ἐλληνικήν

Ανατολικήν Μακεδονίαν και τὴν σερβικήν Μακεδονίαν ὅπως παρασύρουν τὴν Βουλγαρίαν ύπερ ἑαυτῶν. Καὶ ἡ μὲν Ἐλλάς ἔξανέστη κατὰ τῆς τοιαύτης ἀποφάσεως, ἡ Σερβία δμως ἐδήλωσεν εἰς τὴν Ἐλλάδα ὅτι θὰ ἥτο ὑποχρεωμένη νὰ τὴν δεχθῇ ὡς ἐκ τῆς δεινῆς της θέσεως. Ἐγεννᾶτο οὖτον τὸ ζήτημα ὅτι ποῖον πλέον κῦρος εἶχεν ἡ ἐλληνοσερβική συμμαχία, ἀφοῦ ὁ κύριος αὐτῆς σκοπός, ἡ διατήρησις τῶν ἀποκτηθέντων ἐδαφῶν ἔξηφανίζετο;

Ὀπωσδήποτε τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1915 ἡ ἐλληνοσερβική συμμαχία παρεβιάζετο ἐκ νέου, καὶ δὴ ἀπὸ τὴν κυβέρνησιν Ζαΐμη ἀρνούμενην τὴν ὑποχρέωσιν δπως βοηθήσῃ τὸν Σέρβους κατὰ τὸν Βουλγάρουν.

Καὶ αἱ δύο παραβιάσεις, ἡ τοῦ 1914 τῆς κυβερνήσεως Βενιζέλου καὶ ἡ τοῦ 1915 τῆς κυβερνήσεως Ζαΐμη, ἔγενοντο πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν τῆς ἀντοσυνηρήσεως τῆς Ἐλλάδος. Ἀπὸ καθαρᾶς δμως ἡθικῆς ἀπόψεως δὲν στέκονται οὔτε ἡ μία, οὔτε ἡ ἄλλη. Δὲν στέκονται καὶ αἱ δύο. Κανεὶς δμως δὲν ἡμπορεῖ νὰ ισχυρισθῇ ὅτι στέκεται ἡ μία διότι ἔγινεν ἀπὸ τοὺς φίλους του, ἀλλὰ δὲν στέκεται ἡ ἄλλη διότι ἔγινεν ἀπὸ τοὺς ἔχθρους του.

Καὶ τώρα ἡς ἔξετάσωμεν τὴν δευτέραν αἰτίαν, ἡτις ἐπέβαλλε κατὰ τὸν κ. Βενιζέλον τὴν ἀνάμιξην τῆς Ἐλλάδος ὥπωσδήποτε εἰς τὸν πόλεμον, δηλ. δτι ἡ ρῆξις μὲ τὴν Τουρκίαν ἥτο ἀναπόφευκτος καὶ δτι ἀν δὲν ἐπήρχετο κατὰ τὸν πόλεμον, θὰ ἐπήρχετο κατόπιν, ὅποτε ἡ Τουρκία, πλὴν τῶν συμμάχων της κατὰ τῆς ἑρήμου φίλων καὶ συμμάχων Ἐλλάδος, θὰ είχε καὶ τὴν ναυτικήν ὑπεροχήν διὰ τῆς ἀποκτήσεως τοῦ «Γκαϊμπεν» καὶ τοῦ «Μπρεσλάου».

Ἐγὼ νομίζω δτι ὁ κ. Βενιζέλος ἐπιστρέψας κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐκρήξεως τοῦ πόλεμου ἐκ Μονάχου καὶ λαβὼν γνῶσιν τῆς κατασχέσεως ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας τῶν δύο τότε ἐν Ἀγγλίᾳ ὑπὸ κατασκευῆς τουρκικῶν θωρηκτῶν, δλως ἀλλοίαν εἶχε τὴν ἐντύπωσιν περὶ τῆς θέσεως τῆς Ἐλλάδος. Ἀλλὰ μὴ δυνάμενος νὰ κάμω χρῆσταν ἰδιαίτερων συνομιλιῶν, τῶν δποίων τὴν ἀκρίβειαν ἀλλως τε δὲν δύναμαι καὶ νὰ ἀποδεῖξω, δέχομαι δτι ἡ διὰ τοῦ ἄρθρου του ἐκδηλουμένη τώρα ἀντίληψις του ἥτο ἔκεινη τὴν δποίαν εἶχε καὶ τότε, κατὰ τὴν ἔκρηξιν τοῦ πόλεμου.

Ἐν τοιαύτῃ δμως περιπτώσει ἐρωτῶ: Πῶς τότε ὁ κ. Βενιζέλος ἐβοήθησε διὰ τοῦ εἰς ἀνθρακας ἐφοδιασμοῦ τοῦ «Γκαϊμπεν» καὶ «Μπρεσλάου» τὸν πλοῦν τῶν εἰς Κωνσταντινούπολιν, δστις ἀνεφοδιασμοῦ τούτου θὰ καθίστατο ἀδύνατος;

*Aἱ πρὸς τὴν Ἐλλάδα ὑποσχέσεις
τῶν κεντρικῶν δυνάμεων
εἰς ἡν περίπτωσιν ἔμενεν οὐδετέρα*

ΤΟ 2ον ΑΡΘΡΟΝ ΤΟΥ ΙΩ. ΜΕΤΑΞΑ – 14 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1934

ΕΙΝΑΙ ΓΝΩΣΤΗ Η ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΚΑΤΑΦΥΓΗΣ εἰς Κωνσταντινούπολιν τῶν

δύο γερμανικῶν πολεμικῶν «Γκαϊμπεν» καὶ «Μπρεσλάου». Ταῦτα εύρισκοντο εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ πολέμου εἰς τὴν Μεσόγειον καὶ εἶχον ἥδη προβῆ εἰς πολεμικάς πράξεις κατὰ γαλλικῶν τινῶν λιμένων εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς Ἀφρικῆς.

“Οταν ἡ Ἀγγλία κατέσχε τὰ εἰς ἀγγλικά ναυπηγεῖα κατασκευαζόμενα δύο μεγάλα τουρκικά θωρηκτά, ἡ Γερμανία προσέφερεν εἰς τὴν Τουρκίαν πρὸς ἀντικατάστασίν των τὸ «Γκαϊμπεν» καὶ τὸ «Μπρεσλάου». Ἀλλὰ ἐπρεπε ταῦτα νὰ διαφύγωσι τὴν δίωξιν τοῦ ἐν τῇ Μεσογείῳ ἀγγλικοῦ στόλου καὶ νὰ φθάσωσιν εἰς Κωνσταντινούπολιν. Εἶχον διέλθει τὴν 5ην Αύγουστου 1914 τὸν πορθμὸν τῆς Μεσσήνης καὶ διαφυγόντα τὴν δίωξιν τῶν ἀγγλικῶν πολεμικῶν περιέπλευσαν τὸ Ταίναρον καὶ κατέφυγον εἰς νησῖδα παρὰ τὴν Νάξον, δπου ἀνέμενον τὴν ἀδειαν τῆς εισόδου των εἰς Δαρδανέλλια. Ἀνέμενον δμως συγχρόνως νὰ ἀνεφοδιασθοῦν εἰς ἀνθρακα, ἀνευ τοῦ δποίου δὲν ἥδυναντο νὰ συνεχίσουν τὸν πλόας των. Ὁ ἀνεφοδιασμὸς οὐτος μόνον ἐκ Πειραιῶς ἥδυνατο νὰ γίνη. Ἀλλὰ ἡ ἐλληνική κυβέρνησις ἥδη ἀπὸ 2 Αύγουστου εἶχεν ἀπαγορεύει πᾶσαν χορήγησιν γαιανθράκων ἐν Πειραιεῖ ἀνευ τῆς ἀδειας της, εἶχε δὲ κατάσχει δλην τὴν ποσότητα γαιανθράκων, τὴν ἀνήκουσαν εἰς τὸν γερμανικὸν ἐμπορικὸν οἴκον Πλόκ ἐν Πειραιεῖ. Ἐν τούτοις τὴν νύκτα τῆς 5/6 Αύγουστου ὁ κ. Βενιζέλος διέταξε τὴν ἐντὸς τῆς νυκτὸς χορήγησην 800 τόννων γαιανθράκων Πλόκ, εἰς τὸ ἐν Πειραιεῖ καταφυγὸν γερμανικὸν ἐμπορικὸν πλοῖον, «Μπόγαμπος», τὸ δποίον φορτωθὲν καὶ μετασχηματίσαν τὴν ἐμφάνισιν του ταχύτατα, μετέβη εἰς Νάξον καὶ ἀνεφοδίασε τὰ δύο γερμανικὰ πολεμικά, ἀτινα οὐτως ἥδυνή θησαν ἀνενόχλητα νὰ συνεχίσωσι τὸν πλοῦν των εἰς Κωνσταντινούπολιν. Οὕτως ἀπέκτησεν ἡ Τουρκία τὸ «Γκαϊμπεν» καὶ τὸ «Μπρεσλάου». Ἡ ὑπόθεσις ἀλτη ἀνακινηθεῖσα τῷ 1923 ὑπὸ τοῦ γαλλικοῦ τύπου προεκάλεσε τὴν 3ην Ιουλίου 1923 συζήτησιν ἐν τῇ Βουλῇ τῶν Κοινοτήτων, κατὰ τὴν δποίαν ὁ υφυπουργὸς τῶν ἔξωτερικῶν Μάν Ναίηλ ἀδήλωσεν δτι:

«Ἄλεν ὑπάρχει μαφιβολία δτι τὸ «Γκαϊμπεν» καὶ τὸ «Μπρεσλάου» ἀνεφοδιάσθησαν εἰς γαιανθράκας κατὰ διαταγὴν τοῦ κ. Βενιζέλου. Ἀλλὰ δφεύλω νὰ δηλώσω δτι κατὰ τὴν ἔναρξιν τῶν ἐχθροπραξιῶν μὲ τὴν Γερμανίαν, καὶ κατὰ συνέπειαν πρὶν δώσῃ τὴν διαταγὴν ταῦτην, ὁ κ. Βενιζέλος συνεβούλευθή τὴν βρετανικήν κυβέρνησην, ἐπὶ τοῦ τι ἔδει νὰ πράξῃ εἰς δμοίας περιπτώσεις. Ἡ βρετανική κυβέρνησης ἀφοῦ ἐμελέτησε τὸ ζήτημα ὑπέδειξεν εἰς τὸν κ. Βενιζέλον νὰ ἀκολουθήσῃ τὰς ἀρχὰς τοῦ διεθνοῦς δικαίου καὶ νὰ παρέχῃ εἰς τὰ πλοῖα τῶν ἐμπολέμων, ἀρκετὸν ἀνθρακα δπως δύνανται νὰ προσεγγίσωσι εἰς τὸν πλησιστερὸν λιμένα τῆς χώρας των».

Διὰ τὴν πλήρην κατανόησην τοῦ ζητήματος προσθέτομεν δτι ἡ ἔναρξις τῶν ἐχθροπραξιῶν ἐγένετο τὴν 4ην Αύγουστου, δὲ ἀνεφοδιασμὸς τῶν «Γκαϊμπεν» καὶ «Μπρεσλάου» ἐγένετο τὴν νύκτα τῆς 5/6 Αύγουστου.

Ἡμεῖς οὐδόλως προτιθέμεθα νὰ κακίσωμεν τὸν κ. Βενιζέλον διὰ τὴν πρᾶξιν του ταῦτην τελεσθεῖσαν μάλιστα ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς ἀγγλικῆς κυ-